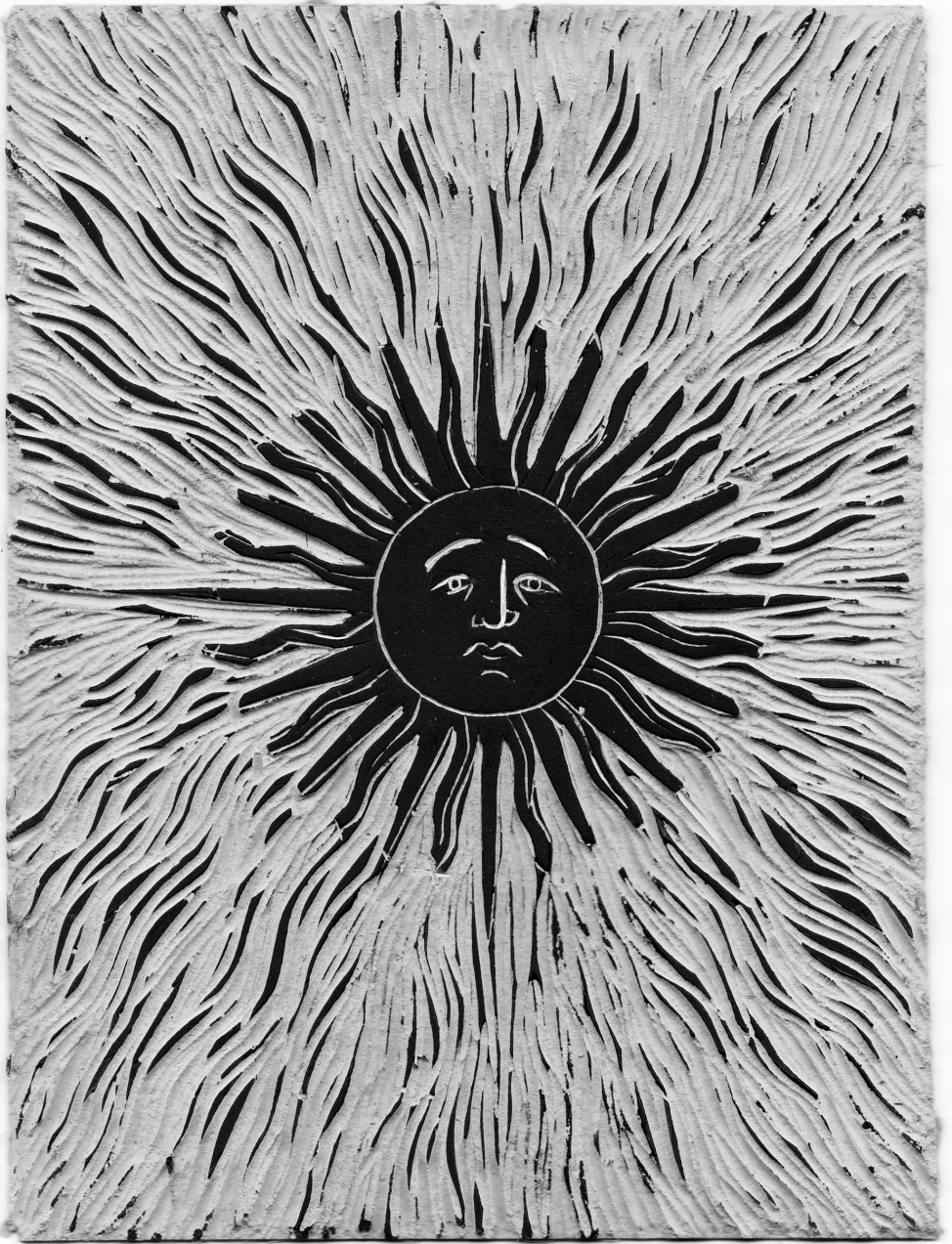

Daugelis jau yra mėginę išdėstyti raštu pasakojimą apie buvusius pas mus įvykius, kaip mums perdavė nuo pradžios savo akimis mačiusieji ir buvusieji žodžio tarnai. Taip pat ir aš, rūpestingai viską nuo pradžios ištyręs, nusprendžiau surašyti tau, garbingasis Teofiliau, sutvarkytą pasakojimą, kad įsitikintum tikrumu mokslo, kurio esi išmokytas.

Luko 1, 1–4

Quod scripsi, scripsi.
Ką parašiau, parašiau.

Poncijus Pilotas

SAULĖ, matoma viename iš viršutinių stačiakampio kampų, žiūrinčiam iš kairės, vaizduoja šviesulį-karalių, žmogaus galvą, skleidžiančią smailius šviesos spindulius ir ranguotas liepsnas, ji panaši į vėjų rožę, neapsisprendžiančią, kokią kryptį rodyti, ta galva ir veidas, verkiantis, iškreiptas nenumaldomo skausmo, pro pravertą burną išleidžiantis riksmą, kurio negalime išgirsti, nes nė vienas iš tų dalykų nėra tikras – tai, ką čia matome yra popierius ir dažai, nieko daugiau. Po saule matome nuogą žmogų, pririštą prie medžio kamieno, per strėnas perjuostą audeklu, pridengiančiu vietas, kurias vadiname gėdingomis, o jo pėdos atremtos į atsišakojimo nuopjovą, vis dėlto, kad būtų tvirčiau ir kad nenuslystų nuo šios natūralios atramos, jas laiko dvi giliai įkaltos vinyš. Iš veido išraiškos – o tai pakili kančia – ir iš aukštyrų nukreipto žvilgsnio reikia manyti, kad tai Gerasis Plėšikas. Jo plaukai, visi garbanoti – dar viena abejonių nepaliekanti užuomina, žinant, kad angelai ir arkangelai būna garbaniai, ir atgailaujęs nusikaltėlis, atrodo, jau pakeliui į tų dangiškųjų būtybių pasaulį. Nebus įmanoma sužinoti, ar tas kamienas tebėra medis, tik išmaniai sumaitojus paverstas kankinimo įrankiu, bet šaknimis tebesimaitinantis iš žemės, nes visą apatinę jo dalį užstoja vyras ilga barzda, vilkįs prabangiais, palaidais ir puošniais drabužiais, jis, nors ir pakėlęs galvą, žiūri ne į dangų. Ši iškilminga laikysena, šis liūdnas veidas tegali būti Juozapo iš Arimatėjos, nes Simonas iš Kirėnės, o tai neabejotinai galėjo būti ir jis, po darbo, kurį jam teko prievolė atlikti, kai padėjo pasmerktajam nešti bausmės įrankį, anot egzekucijų protokolų, tiesiog nuėjo toliau gyventi savo gyvenimo, nes buvo kur kas labiau susirūpinęs atidėto reikalo vėlavimo padariniais, negu mirtinomis tuoju nukryžiuosiamojo nelaimėlio kančiomis. Juk šis Juozapas iš Arimatėjos yra tas geras ir pasiturintis žmogus, kuris paslaugiai pasiūlė vieną iš savo kapaviečių, kad joje būtų palaidotas pagrindinio nubaustojo kūnas, bet vargu bau ar šis kilnumas padės jam tapti šventuoju ar bent palaimintuoju, nes jo galvos nejuosia niekas, išskyrus turbaną, su kuriuo kasdien

vaikšto gatvėmis, priešingai nei galvą moters, kurią štai matome pirmame plane, ant sulinkusios nugaros paleistais plaukais, – toji apvainikuota aukščiausios šlovės aureole, jos atveju panašia į naminį siuvinį. Klūpančioji moteris tikrai vadinasi Marija, nes iš anksto žinojome, kad visos, kurios čia susiėjo, nešioja būtent šį vardą, tik viena iš jų dėl to, kad yra dar ir Magdaliētė, onomastiniu požiūriu skiriasi iš kitų, taigi bet kuris stebėtojas, būdamas šiek tiek susipažinęs su pagrindiniais gyvenimo dėsniais, iš pat pirmo žvilgsnio prisieks, kad minėtoji Magdaliētė yra būtent ta mergina, nes tik šitaip palaidai gyvenusioji tragišką valandą būtų išdrįsusi pasirodyti tokia atvira iškirpte ir tokiu ankštu, krūtis iškeliančiu ir jų apvalumą išryškinančiu korsažu, o tai neišvengiamai traukia ir sulaiko godžius praeivių vyrų žvilgsnius, ir daro didelę žalą sieloms, taip per niekingą kūną tempiamoms į pražūtį. Ir vis dėlto liūdnos atgailos išraiška jos veide ir suglebęs kūnas perteikia ne ką kita, kaip sielvartą, nors ir tiesa, kad jį slepia gundantis kūnas, mūsų pareiga į jį atsižvelgti, į sielvartą, žinoma, ši moteris galėtų būti net visai nuoga, jei būtų pasirinkta būtent taip ją atvaizduoti, ir net tada privalėtume rodyti jai pagarbą. Marija Magdaliētė, jei tai ji, laiko ir žodžiais neišreiškiamos užjautos gestu, regis, ruošiasi bučiuoti kitos moters ranką, šioji sumukusi ant žemės, tarsi netekusi jėgų ar pakirsta mirties. Jos vardas irgi Marija, pristatoma antra, bet neabejotinai pirmučiausioji pagal svarbą, jei ką nors reiškia centrinė vieta, kurią ji užima apatinėje kompozicijos dalyje. Išskyrus ašarotą veidą ir nuleistas rankas, daugiau jos kūno nė kiek nematyti, jį gausiomis klostėmis dengia apsiaustas ir tunika, per juosmenį perjuosti virvele, kurios šiurkštumas veikia matosi. Ji vyresnė už aną Mariją, ir, ko gero, tai yra svari priežastis, bet ne vienintelė, dėl kurios jos aureolės raštai įmantresni, bent taip sau leistų galvoti žmogus, neturintis tikslios informacijos apie šio pasaulio pirmenybes, titulus ir hierarchijas, bet privalantis pareikšti apie tai kokią nors nuomonę. Tačiau turint omenyje, koku mastu paplitę tokie ir didžiųjų, ir mažųjų

menų propaguojami ikonografiniai kūriniai, tik kitos planetos gyventojas, darant prielaidą, kad joje nebūtų kada nors įvykusi panaši, ar net lygiai tokia pati drama, tik tokia iš tiesų neįsivaizduojama būtybė nežinotų, kad sielvartaujanti moteris – dailidės, vardu Juozapas, našlė ir daugelio sūnų bei dukterų motina, nors tik vienas iš jų likimo ar jį valdančiojo valia vidutiniškai tesuklestėjo, gyvenime, bet kur kas labiau po mirties. Palinkusi ant savo kairiojo šono, Marija, Jėzaus motina, to paties, kurią tik minėjome, alkūne remiasi į dar vienos moters šlaunį, irgi klūpančios, irgi vardu Marija ir pagaliau, nesvarbu, kad nematome ir net neįsivaizduojame iškirptės, greičiausiai tikrosios Magdalietės. Kaip ir pirmoji iš šios moterų trejybės, ji palaidais plaukais, krintančiais ant nugaros, bet šie, atrodo, šviesūs, jei linijos skirtingos ne iš gryno atsitiktinumo, šiuo atveju ne tokios ryškios ir paliekančios tuščių vietų tarp garbanų, tai graviruotojui akivaizdžiai padėjo pašviesinti bendrą vaizduojamų plaukų toną. Tokiu pagrindu nesiimame teigti, kad Marija Magdalietė iš tikrųjų buvo šviesiaplaukė, tik prisitaikome prie paplitusios nuomonės, blondines, ir natūralias, ir dažytas, atkakliai laikančios veiksmingiausiais nuodėmės ir pražūties įrankiais. Kadangi Marija Magdalietė, kaip visuotinai žinoma, buvo nuodėminga moteris, viena iš didžiausių paleistuvių, ji taip pat turėjo būti šviesi, siekiant neprieštarauti teisingiems ir neteisingiems pusės žmonijos įsitikinimams. Bet ne todėl, kad ši trečioji Marija, palyginus su kita, atrodo šviesesnio veido ir plaukų, taip atkakliai laidome užuominas ir teigiame, nepaisant nenuginčijamų anos gilios iškirptės ir išstatytos krūtinės argumentų, jog būtent šioji yra Magdalietė. Jos tapatybę patvirtina kitas labai svarus įrodymas, būtent tai, kad minėtoji moteris, išsiblaškiusia ranka dar šiek tiek paremdama iškamuotą Jėzaus motiną, visgi kelia žvilgsnį aukštyn, ir šis žvilgsnis, tikros ir susižavėjusios meilės žvilgsnis, kyla taip galingai, kad, atrodo, pakelia su savimi visą kūną, visą jos kūnišką būtį, tarsi spindinti aureolė, galinti priversti nublankti nimbą, jau supantį jos galvą, ir nutildyti

mintis bei emocijas. Šitaip galėtų žvelgti tik moteris, kuri mylėjo taip, kaip, mūsų supratimu, mylėjo Marija Magdaliėtė, taigi galiausiai lieka įrodyta, kad ji – tai ši, tik ši, ir jokia kita, todėl negali būti ta, kuri stovi šalia jos, Marija ketvirtoji, pamaldumo dėlei kilstelėjusi rankas, bet tuščiu žvilgsniu, šioje graviūros pusėje ji palaiko draugiją jaunuoliui, ne ką vyresniam nei paaugliui, manieringai per kelį sulenkusiam kairę koją, o dešine ranka perdėtai teatrališkai rodančiam į grupę moterų, kurioms teko šią dramą vaidinti pirmajame plane. Šis personažas, toks jaunutis, garbanotais plaukais ir virpančiomis lūpomis, yra Jonas. Kaip ir Juozapas iš Arimatėjos, jis irgi kūnu užstoja medžio apačią, to, ant kurio, vietoj lizdų, iškeltas antras nuogas vyras, pririštas ir prikaltas, kaip ir pirmasis, bet šis yra lygių plaukų, nuleidęs galvą, kad žvelgtų, jei dar gali, į žemę, ir jo veidas, liesas ir išsekęs, kelia gailestį, priešingai, nei plėšiko kitoje pusėje, net galutiniame agoniškos kančios transe dar turinčio narsos rodyti mums veidą, kurį, nors vaizdas nespaltvotas, lengvai įsivaizduojame rausvą – gerai jam klojosi gyvenimas plėšikaujant. Liesas, lygiais plaukais, žemės, kuri jį tuoj praris, link nuleista galva, dukart pasmerktas, mirčiai ir pragarui, šis varganas žmogaus pavidalas tegali būti Blogasis Plėšikas, pagaliau labai doras žmogus, kuriam užteko sąžinės nesidėti tikint, prisidengus dieviškais ir žmogiškais įstatymais, kad minutės atgailos užtenka visam piktadarybių gyvenimui ar net paprastai silpnumo valandai atpirkti. Virš jo, taip pat verkiantį ir dejuojantį kaip ir saulė priešais, matome mėnulį moters pavidalu, su neįprastu auskaru ausyje, tai nematytas laisvumas, tokio laisvumo anksčiau sau neleido joks menininkas nei poetas, ir abejotina, kad, net ir esant šiam pavyzdžiui, kuris jų būtų sau tai leidęs vėliau. Ši saulė ir šis mėnulis lygiai apšviečia žemę, šviesa sklinda aplinkui, nepalikdama šešėlių, todėl galima taip aiškiai matyti, kas yra horizonte, fone, bokštai ir mūro sienos, pakeliamasis tiltas virš griovio, kur spindi vanduo, gotiškos smailės, o už jų, tolimiausios kalvos viršūnėje, – sustingę vėjo malūno sparnai. Truputį arčiau, dėl

perspektyvos iliuzijos, keturi raiteliai su šalmais, ietimis ir šarvais demonstruoja, kaip šauniai jodinėja, bet iš jų gestų galima spėti, kad jau baigia savo pasirodymą, kitaip sakant, jie sveikina nematomą publiką. Tokį patį šventės pabaigos įspūdį teikia tas kareivis pėstininkas, kuris jau žengia žingsnį, kad pasišalintų, ant dešinės rankos nešdamas tai, kas iš tokio atstumo atrodo kaip audeklas, bet taip pat gali būti apsiaustas ar tunika, o du kiti kariškiai rodo susierzinimo ir apmaudo ženklus, jei iš taip toli įmanoma smulkiuose jų bruožuose atpažinti jausmą, tarsi to, kuris lošė ir pralošė. Virš šių kariuomenės ir mūrų juosiamo miesto banalybių sklendžia keturi angelai, iš jų du matomi visu kūnu, visi jie verkia, protestuoja ir skundžiasi, išskyrus vieną, kuris rimtai įsitraukęs į darbą rinkti į taurę iki paskutinio kraujo lašo čiurkšlę, trykštančią iš dešinio Nukryžiuotojo šono. Šioje vietoje, kuri vadinasi Golgota, daug ką ištiko toks pat fatališkas likimas ir daug ką dar ištiks, bet šis vyras, nuogas, prie kryžiaus prikaltomis kojomis ir rankomis, Juozapo ir Marijos sūnus, vardu Jėzus, yra vienintelis, kuriam ateitis suteiks pirmosios didžiosios raidės garbę, o tai daugiau niekad nenukens ne tokiems svarbiems nukryžiuotiesiems. Ir pagaliau juk tai į jį žvelgia Juozapas iš Arimatėjos ir Marija Magdaliėtė, tai jis pravirkdė saulę ir mėnulį, tai jis ką tik gyrė Gerąjį Plėšiką ir peikė Blogąjį nesuprasdamas, kad nėra skirtumo tarp Gėrio ir Blogio, arba jei yra, jis ne toks, nes Gėris ir Blogis neegzistuoja savaime, kiekvienas iš jų yra tik kito stoka. Virš galvos, spinduliuojančios tūkstančiu spindulių, stipriau, nei saulė ir mėnuo kartu sudėjus, yra užrašas romėniškais raidėmis, skelbiantis jį Žydų karaliumi, ir galvą juosianti skausminga erškėčių karūna, kurią patys to nežinodami nešioja, net jei iš kūno kraujas ir neteka, tie žmonės, kuriems neleidžiama būti savo pačių valdovais. Nebuvo Jėzui parūpintas toks pakojis, kaip kad plėšikams, visas jo kūnas kabėtų ant rankų, prikaltų prie medžio, jei jam nebūtų likę dar šiek tiek gyvybės, pakankamai, kad išsilaikytų stačias ant ištiestų kelių, bet jau greitai jį aplesiančios,

kraujui ir toliau plūstant iš žaizdos krūtinėje, kaip jau sakyta. Tarp dviejų pleištu, išlaikančių kryžių statmenai, kaip ir jis įvartytų į tamsų žemės plyšį, žemės žaizdą, ne labiau nepagydomą nei bet koks žmogaus kapas, guli kaukolė, taip pat blauzdikaulis ir mentė, bet mums svarbi kaukolė, nes šitai ir reiškia Golgota – kaukolę, neatrodo, kad pirmasis žodis reikštų tą patį, ką ir antrasis, bet šioji tokį skirtumą pastebėtume, jei, užuot rašę „kaukolė“ ir „Golgota“, rašytume „golgota“ ir „Kaukolė“. Nežinia, kas čia padėjo šiuos palaikus ir kam tai padarė, gal tai tiesiog ironiškas ir makabriškas perspėjimas nelaimingiems nubaustiesiems apie jų būsimą būvį, prieš jiems pavirstant žeme, dulkėmis ir ničnieku. Bet yra ir teigiančiųjų, kad tai paties Adomo kaukolė, iškilusi iš tamsios senovinių geologinių sluoksnių gelmės, ir dabar, kadangi negali į juos grįžti, pasmerkta amžinai stebeilytis į žemę, savo vienintelį įmanomą ir amžiams prarastą rojų. Anapus, tame pačiame lauke, kur raiteliai atlieka paskutinį manevrą, tolsta vyras, dar atsukęs galvą į šią pusę. Kairėje rankoje jis neša kibirą, o dešinėje – lazdą. Ant jos galo turėtų būti kempinė, sunku iš čia įžiūrėti, o kibire, beveik galėtume lažintis, – vanduo su actu. Šis vyras vieną dieną, o nuo tol amžiams, taps šmeižto auka, esą iš piktumo ar pajuokai davė Jėzui acto, kai šis prašęs vandens, o tiesa ta, kad jis davė vandens ir acto mišinio, kuris, kaip tuo metu žinota ir praktikuota, bene geriausiai atgaivina ir numalšina troškulį. Jis eina sau, nepasilieka iki galo, padaręs, ką galėjo, kad palengvintų mirtiną trijų pasmerktųjų troškulį, nedarydamas skirtumo tarp Jėzaus ir Plėšikų – dėl paprastos priežasties, kad visa tai yra žemiški dalykai, kurie žemėje ir liks, ir tik iš tokių dalykų įmanoma kurti istoriją.

NAKTIS truks dar ilgai. Aliejinė lempa, kabanti ant vinies durų pašonėje, uždegta, bet mirgančiai netvariai liepsnai, kuri virpa lyg mažas spindulingas migdolas, prastai sekasi atsilaukyti prieš ją supančią tamsią masę, nuo apačios lig viršaus pripildančią namą iki tolimiausių užkampių, kur tamsa tokia tanki, kad, regis, net sukietėjusi. Juozapas pabudo išgąsdintas, tarsi kas nors staiga būtų papurtęs jį už peties, bet tai turbūt tebuvo iškart išnykusio sapno apgaulė, nes šiuose namuose gyvena tik jis ir jo žmona, kuri miega nė nekrustelėjusi. Šitaip pakirsti vidury nakties jam nėra būdinga, paprastai neprabunda tol, kol iš tamsos ima ryškėti didelis durų plyšys, pilkas ir šaltas. Daugybę kartų pagalvojo, kad reikėtų jį užkimšti – nieko nereiškia dailidei nulyginti ir pritvirtinti paprastą atlikusį medgalį, bet taip priprato vos pramerkęs akis prieš save išvysti tą vertikalų šviesos ruožą, dienos pranašą, kad ėmė vaizduotis, nesuvokdamas tos minties absurdiškumo, jog be jo nesugebėtų išsikapstyti iš miego, savo kūno ir pasaulio tamsybių. Durų plyšys buvo namo dalis, kaip kad sienos ar stogas, kaip krosnis ar plūktos žemės asla. Pusbalsiu, kad nepažadintų žmonos, kuri tebemiegojo, ištarė pirmąjį dienos pašlovinimą, tą, kuris turi būti pasakytas visada, kai grįžtama iš paslaptingos miego šalies, Dėkoju tau, Viešpatie, mūsų Dieve, visatos karaliau, kuris savo gailėstingumo galia štai gražinai man mano sielą, sveiką ir tvirtą. Galbūt todėl, kad dar nebuvo vienodai pabudęs kiekvienu iš penkių pojūčių, žinoma tada, tais laikais, apie kuriuos kalbame, žmonės kai kurių iš jų dar galėjo būti neįvaldę arba, priešingai, beprarandą kitus, kurie šiandien būtų mums naudingi, Juozapas žiūrėjo į save, tarsi būtų iš tolo sekęs, kaip jo kūną lėtai pripildo jo pamažu grįžtanti siela, lygiai kaip vandens srovelės, tekančios vingiuotomis upelių vagomis, prasiskverbia į žemę iki giliausių šaknų, kad paskui nuneštų syvus į kamienus ir lapus. Ir matant, koks sunkus šis sugrįžimas, žvelgiant į žmoną šalia, jam topelėjo mintis, kuri jį trikdė: kad ji, čia miegančioji, iš tiesų buvo kūnas be sielos, kad miegančiame kūne sielos nėra, kitaip nebūtų prasmės kasdien

pabudus dėkoti Dievui už tai, kad mums ją grąžina, ir tą akimirką vidinis balsas paklausė: Kas yra tai, kas mumyse sapnuoja, ką sapnuojame, Galbūt sapnai – tai sielos prisiminimai apie kūną, pagalvojo jis iškart, ir tai buvo atsakymas. Marija sujudėjo, galbūt jos siela buvo kažkur netoliese, jau namo viduje, bet galiausiai ji nepabudo, tik, matyt, neramiai sapnavo ir, giliai atsidususi, tarsi sukūkciojusi, banguotu, bet nesąmoningu judesiu – nes pabudusi niekad taip nedrįstų – prisislinko prie vyro. Juozapas užsitraukė storą ir šurkščią antklodę ant pečių ir neatsitraukdamas įsipatogino ant demblio. Jautė, kaip moters šiluma, pritvinkusi kvapų, tarsi iš uždarytos skrynios, kurioje džiovinamos vaistažolės, pamažu smelkėsi į jo tunikos audinį, liedamasi su jo paties kūno šiluma. Paskui, pamažu leisdamas užsiverti vokams, jau užmiršęs, ką galvojo, atsijęs nuo sielos pasidavė sugrįžtančiam miegui.

Vėl pabudo tik tada, kai užgiedojo gaidys. Pro durų plyšį smelkėsi pilkšva ir neaiški šviesa, tarsi vanduo iš drumzlinos girdyklos. Laikas, apsišarvavęs kantrybe, tiesiog laukė, kol išseks nakties jėgos, ir jau ruošė dirvą ryto atėjimui į pasaulį, kaip andai ir visados, iš tiesų praėjo tos pasakiškos dienos, kai saulė, kuriai jau ir taip daug esame skolingi, buvo tokia maloninga, kad net sulaikė savo kelionę virš Gabaono, taip Jozuei duodama apščiai laiko, nugalėti penkis miestą supusius karalius. Juozapas atsisėdo ant demblio, nusimetė antklodę, ir šią akimirką gaidys užgiedojo antrąkart primindamas jam, kad nepasakė dar vieno pašlovinimo, to, kuriuo dėkojama už nuopelnus, atitekusius gaidžio daliai, kai Kūrėjas dalijo juos savo kūriniais, Pagarbintas būk, Viešpatie, mūsų Dieve, visatos valdove, kad davei gaidžiui proto atskirti dieną nuo nakties, šitai pasakė Juozapas, ir gaidys užgiedojo trečiąkart. Buvo įprasta, kad sulig pirmu šių aušros ženklų garsu vieni kitiems atsako kaimynystės gaidžiai, bet šiandien jie tebetylėjo, tarsi jiems naktis dar nebūtų pasibaigusi ar būtų dar tik beprasidedanti. Juozapas sutrikęs pažvelgė žmogui į veidą, stebėdamasis jos kietu įmigiū – štai ji, kurią lyg paukščiuką

pažadindavo menkiausias krebždesys. Tarsi virš Marijos būtų leidusis ar tvyrojusi kažkokia išorinė jėga, spaudusi jos kūną prie žemės, nors ne tiek, kad visiškai sukaustytų, nežiūrint prietemos, net buvo galima pastebėti, kad ja lyg vėjo paliestu tvenkinio paviršiumi vis perbėgdavo netikėtas drebulys. Ar tik nebus susirgusi, pagalvojo jis, bet beprasidedantį rūpestį išblaškė neatidėliotinas ženklas – ūmus noras šlapintis, taip pat labai neįprastas, nes jam tokie norai dažniausiai pasireikšdavo vėliau ir niekad taip stipriai. Atsargiai atsikėlė, norėdamas išvengti, kad žmona atspėtų, kur jis eina, nes parašyta, kad reikia visokeriopai saugoti vyro garbę, išskyrus atvejus, kai tai visai neįmanoma, ir pamažu atvėręs girgždančias duris išėjo į kiemą. Buvo valanda, kai rytinė prietema pelėnų pilkumu padengia pasaulio spalvas. Jis patraukė prie žemo priestato, asilo tvarto, ir ten nusilengvino, su pusiau nesąmoningu pasitenkinimu klausydamas garsaus žemę dengusių šiaudų čėžėjimo nuo šlapimo čiurkšlės. Asilas pasuko galvą, patamsyje suspindėjo jo didelės akys, pas-
kui smarkiai pakarpė plaukuotomis ausimis ir vėl įkišo galvą į ėdžias storomis jautriomis lūpomis graibyti pašaro likučių. Juozapas priėjo prie apsiplovimų ąsočio, pavertė jį, užsipylė vandens ant rankų, paskui, jau šluostydamas jas į savo tuniką, pagarbino Dievą už tai, kad savo begaline išmintimi sukūrė žmoguje angas ir indus, kurie jam būtini gyvenime, nes jei vienas iš jų užsivertų ar atsivertų ne taip, kaip priklauso, žmogus tikrai mirtų. Pažvelgė Juozapas į dangų ir širdyje nusistebėjo. Saulė dar delsė pasirodyti, ir visoje dangaus erdvėje nebuvo nė menkausio aušros raudonio ženklo, nė lengviausio rožinio ar šviesiai vyšninio potėpio, nieko, išskyrus nuo vieno horizonto iki kito, kiek sienos leido matyti, plytintį didžiulį žemų debesų stogą, jie priminė mažus išvyniotos vilnos kuokštus, vien violetinė spalva, kuri jau ėmė virpėti ir šviesėti toje pusėje, kur turi išnirti saulė, toliau ji vis tamsėjo, kol susiliejo su tuo, kas kitoje pusėje dar buvo likę iš nakties. Juozapas kaip gyvas nebuvo regėjęs tokio dangaus, nors ilguose senolių pokalbiuose nereti buvo

pastebėjimai apie stebuklingus atmosferos reiškinius – visi jie Dievo galybės įrodymai, vaivorykštės, kurios užėmė pusę dangaus skliauto, svaininantys laiptai, kadaise jungę padangę su žeme, apvaizdiškas dangaus manos lietus, bet niekad nebuvo girdėjęs apie šią paslaptinę spalvą, kuri galėjo būti ir iš pirmapradžių, ir iš paskutiniųjų dalykų, sklendžiančių ir tvyrančių virš pasaulio, stogas iš daugybės debesėlių, kurie beveik lietė vienas kitą, pabirę visomis kryptimis tarsi dykumos akmenys. Jo širdį apėmė baimė, įsivaizdavo, kad tuoj išstiks pasaulio pabaiga, ir jis pastatytas čia, vienintelis galutinio Dievo nuosprendžio liudytojas, taip, vienintelis, nes žemėje, kaip ir danguje, absoliuti tylą, kaimyniniuose namuose negirdėti jokio garso, žmogaus balso ar vaiko verksmo, maldos ar keiksmo, jokio vėjo šnaresio ar ožkos mekenimo, ar šuns lojimo, Kodėl negieda gaidžiai, sumurmėjo ir pakartojo klausimą, tarsi gaidžių giedojime galėtų išžvelgti paskutinę išgelbėjimo viltį. Tuo metu dangus ėmė keistis. Pamažu, beveik nepastebimai violetinė spalva dažėsi ir į vidinę debesų stogo pusę leido prasiskverbti blyškiai rožinei, paskui rauda, kol išnyko – buvo ir nebėra, ir staiga erdvė pratrūko spindinčiu oru, daugybė aukso iečių palietė ir perskrodė debesis, kurie nežinia kodėl ir kada išaugo, tapo grėsmingais, didžiuliais laivais, keliančiais skaisčiai baltas bures ir plaukiančiais pagaliau laisvu dangumi. Nurimo, jau be baimių, Juozapo siela, tik akys išsiplėtė iš nuostabos ir pagarbos, tai buvo išskirtinis reginys, o jis – žiūrovas, ir jo lūpos garsiai šlovino gamtos reiškinių kūrėją, kai amžina dangaus didybė, tapusi visiškai neišsakoma, tegali tikėtis iš žmogaus paprasčiausių žodžių: Būk pagarbintas, Viešpatie, už tą, už aną, už trečią. Vos Juozapas tai ištarė, ir gyvenimo triukšmas, tarsi jį būtų prišaukęs jo balsas ar tarsi jis ką tik būtų staiga išžengęs pro duris, kažkieno atlapotas daug negalvojant apie padarinius, užėmė erdvę, kuri anksčiau priklausė tylai, palikdamas jai tik mažas atsitiktines teritorijas, smulkučius plotelius, kaip tos nedidukės pelkės, kurias supa ir slepia užiantys miškai. Rytas kilo, plėtėsi, ir iš tiesų tai buvo beveik

neišstveriamo grožio reginys, dvi didžiulės rankos, paleidžiančios į orą skrydžiui žaižaruojantį didžiulį rojaus paukštį, spindinčia vėduokle išskleidžiantį tūkstantakę karališkojo povo uodegą, rankos, dėl kurių šalimais paprastai pragysta bevardis paukštėlis. Čia pat atsiradusio vėjo gūsis bloškė Juozapui į veidą, pašiaušė barzdą, supurtė tuniką, paskui įsisuko aplink jį lyg dykumą kertantis sūkurys, o gal tai, kas jam šitaip pasirodė, tebuvo apstulbimas, sukeltas staigaus kraujo plūstelėjimo, nugarą bangomis lyg ugnies pirštas vilnijantis šiurpulys – kitokios ir dar labiau neatidėliotinos reikmės ženklas.

Judėdamas tarsi besisukančiame oro stulpe, Juozapas įžengė į namą, uždarė už savęs duris ir minutėlę į jas atsirėmęs pastovėjo, laukdamas, kol akys pripras prie prieblandos. Šalia jo blankiai ruseno lempa, beveik neskleisdama šviesos, be naudos. Marija gulėjo ant nugaros pabudusi ir atidi, dėmesingai susitelkusi žiūrėjo į tašką priešais save ir, atrodo, laukė. Netardamas nė žodžio, Juozapas priėjo ir pamažu nutraukė ją dengusią antklodę. Ji nukreipė žvilgsnį, truputį pakėlė apatinę tunikos dalį, bet suspėjo ją atitraukti tik iki pilvo, kol jis pasilenkęs tą patį padarė su savąja, ir Marija tuo tarpu prasižergė, o gal jau buvo prasižergusi per miegus ir taip likusi, ar dėl neįprasto rytinio vangumo ar iš ištėkėjusios, savo pareigą žinančios moters nuojautos. Dievas, kuris yra visur, buvo ir ten, bet būdamas tuo, kas yra, gryna dvasia, negalėjo matyti, kaip vieno oda lieté kito odą, kaip jo kūnas įsiskverbė į jos kūną, kūnai, kurie tiek vienas, tiek kitas buvo sutverti jo paties, ir tikriausiai jo jau nebuvo ten, kai šventa Juozapo sėkla išsiliejo šventose Marijos iščiose, abu šventi, nes yra gyvybės šaltinis ir taurė, iš tiesų yra dalykų, kurių pats Dievas nesupranta, nors juos ir sukūrė. Taigi išėjęs į kiemą, Dievas negalėjo girdėti agoniško garso, tarsi priešmirtinio sugargaliavimo, kuris kritinę akimirką išsprūdo iš vyro lūpų, juo mažiau lengvutės dejonės, kurios nesugebėjo suturėti moteris. Vos minutę, o gal net ne tiek, ilsėjosi Juozapas virš Marijos. Kol ji tempė žemyn tuniką ir paskui, apsiklojusi

antklode, užsidengė veidą dilbiu, jis, atsistojęs namo viduryje, pakėlęs rankas, žvelgdamas į stogą, ištarė baisiausią iš visų padėkų, skirtą vyrams: Pagarbintas būk, Viešpatie, mūsų Dieve, visatos valdove, kad nesukūrei manęs moterimi. Tuomet Dievo tikriausiai nebuvo jau ir kieme, nes nesudrebėjo, nesugriuvo namo sienos, neatsivėrė ir žemė. Tik dabar pirmąkart prakalbo Marija, ir ji nuolankiu balsu, kokio iš moterų visada ir tikimasi, ištarė: Pagarbintas būk, Viešpatie, kad sukūrei mane pagal savo valią, juk pastebime, kad tarp šių žodžių ir tų kitų, žinomų ir išgarsintų – Štai aš Viešpaties tarnaitė, teesie man pagal tavo žodį – nėra jokio skirtumo, akivaizdu, jog ta, kuri pasakė tai, visiškai galėjo ištarti ir anuos žodžius. Paskui dailidės Juozapo žmona pakilo nuo savo demblio, suvyniojo jį kartu su vyro dembliu ir sulankstė bendrą antklodę.